

**KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER (KOBİ)'İN
PROBLEMLERİNİ ORTAYA ÇIKARMAYA YÖNELİK
BİR ÇALIŞMA:ŞIRNAK İLİ ÖRNEĞİ**

Bülent DARICI*

Dilek COŞKUN**

Zeynep Sevgi BALIK***

Özet

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ); istihdam yaratma, kalkınma sağlama, bölgesel dengesizliği giderme gibi faydalarıyla, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de piyasa ekonomisinde oldukça ön plana çıkmış durumdadırlar. Ancak ekonominin lokomotifini olarak nitelendirilen bu işletmelerin, gerek çıraklıktan yetişme veya pratik eğitimi almış, gerekse baba mesleği olarak işini sürdüren kişilerce yönetilmesi bazı yönetim sorunlarının yanında pek çok yapısal sorunları da beraberinde getirmektedir. KOBİ'lerin ekonomi için arz ettikleri öneme paralel olarak bir takım yapısal sorunlarının varlığı üzerinde durulması gereken bir konudur.

Bu çalışmanın amacı, Şırnak ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin demografik özelliklerini belirleyerek onların yapısal sorunlarını ortaya çıkarmaktır. Analiz sonuçlarına göre söz konusu bölgedeki KOBİ'ler için çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ'ler, Şırnak İli, KOBİ'lerin Sorunları

---

* Yrd.Doç.Dr., Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

** Arş.Gör., Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

*** Arş.Gör., Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

**A STUDY TO SET FORTH THE PROBLEMS OF SMALL-AND
MEDIUM-SCALED ENTERPRISES (SME):
SAMPLE OF ŞIRNAK CITY**

Abstract

Small-and Medium-scaled Enterprises (SME); has come into prominence in the market economy in Turkey as in whole world through such benefits as employment creation, enabling development, removal of regional instabilities. However, the management of these companies having the characteristics of a locomotive for the economy by either the ones coming from the apprenticeship or having practical experience, or the ones who follows his fathers vocational steps, brings some management problems besides many other constructional problems. In paralel with the importance of SMEs for the economy, the constructional problems are the points that should also be focused on.

The aim of this study is to set forth the constructional problems of SMEs operating in Şirnak city through determining their demographic characteristics. Some solution offers for the SMEs in that region are tried to be presented according to the results of the analysis.

Key Words : *SMEs, Şirnak City, The Problems of SMEs,*

GİRİŞ

Farklı ülkelerde ve ülke içinde farklı iktisadi oluşumlarda; personel sayısı, işletme büyüklüğü, sermaye miktarı gibi bir takım kriterler göz önüne alınarak KOBİ'lere ilişkin farklı tanımlamalar yapılmış ancak belli bir konsensüse varılamamıştır. Ülkemizde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)'nin yaptığı tanımlama şu şekildedir; “İmalat Sanayi sektöründe 1-50 arası işçi çalıştıran Sanayi İşletmeleri küçük sanayi işletmelerini; 51-150 arası işçi çalıştıran Sanayi İşletmeleri orta ölçekli sanayi işletmelerini ifade eder” (Tikici ve Diğerleri, 2009: 71).

Küçük ve Orta Büyüklükteki ölçeklerine rağmen KOBİ'ler, ülke ekonomilerinde önemli bir paya sahiptir. KOBİ'lerin önemli bir paya sahip olmalarının nedenleri bu işletmelerin; büyük işletmelere göre daha az yatırımla daha çok üretim ve ürün çeşitliliği sağlama, istihdam imkânı yaratma, teknolojik yeniliklere yatkın olma, bölgeler arası dengeli kalkınmayı sağlama gibi özellikleriyle açıklanabilmektedir (KOSGEB, 2003: 1). Ayrıca küçük ve esnek yapıları ile değişikliklere daha kolay uyum sağlamanın yanında KOBİ'ler birçok olumsuzluğu büyük işletmelere göre daha az zararlı atlatabilmektedirler (Ay, 2008: 2). Az gelişmiş bölgelerde bulunan KOBİ'ler de buldukları yörenin kalkınmasında esnek yapıları sayesinde ön plana çıkmakta ve yöreye olumlu katkı sağlayabilmektedir.

Globalleşme ile birlikte teknolojiadaki gelişmeler, işletmelere bir yandan yeni fırsatlar yaratırken, diğer yandan, onları bazı sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Günümüzde KOBİ'ler teknolojiadaki hızlı değişimleri takip etmek, hızla değişen taleplere cevap vermek ve yönetim yeteneklerini iyileştirmek için yeniden yapılanmaya gitme gereksinimi duymaktadırlar. Ayrıca bu işletmelerin, aynı anda birçok işletme organında bulunan kişilerce yönetilmesi, yönetim sorunlarını da üzerinde durulması gereken bir konu durumuna getirmektedir (Gümüştekin, 2005: 2). Özellikle az gelişmiş yerlerde bu sorunlar daha yoğun olarak göze çarpmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Şırnak ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin demografik özelliklerini belirleyerek, onların yapısal sorunlarını ortaya çıkarmaktır.

Bu bağlamda; bu çalışmanın ilk kısmında KOBİ'lerin piyasa ekonomisi içindeki önemine değinilmiş ve yapısal sorunların neler olduğu üzerinde durulmuştur. Çalışmanın analiz kısmında ise, bir anket çalışması yapılmış ve SPSS analiz yöntemiyle sonuçlar değerlendirilmiştir. Anketteki sorular Darıcı ve Coşkun'un Şırnak İlinde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler ve Finansal Yönetim Uygulamaları adlı tebliğ çalışmasından alınmıştır.

1. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN PİYASA EKONOMİSİ İÇİNDEKİ ÖNEMİ

KOBİ'ler tüm dünya'da olduğu gibi ülkemizde de ekonominin önemli yapıtaşları arasında yer almaktadır. Bu işletmeler; ekonomiye dinamizm kazandırma, istihdam yaratma, bölgesel dengesizlikleri giderme gibi önemli işlevleri ile Türkiye ekonomisinin temel dinamiği haline dönüşmüş durumdadır (Serinkan ve Cabar, 2008: 5).

KOBİ'lerin önemli olmasının bir nedeni, onların büyük ölçekli işletmelere göre bazı avantajlara sahip olmalarıdır. Büyük ölçekli işletmelerin üretim gücünün büyük kısmını sermaye yoğun üretim gücü oluşturmaktadır. KOBİ'lerde ise üretim gücünün büyük kısmını emek yoğun üretim gücü oluşturmaktadır. Bu durum; KOBİ'lerin değişim karşısında daha esnek olabilmeleri yanında, bu değişime, büyük ölçekli işletmelere kıyasla daha kısa vadede cevap verebilmelerini sağlamaktadır. Çünkü makineye dayalı bir üretim sistemi olan işletmelerin yeniliğin doğurduğu maliyeti karşılamaları, makinelerini yenilemeleri ve bu konuda teknik personellerini eğitmeleri zaman alacaktır. Oysa KOBİ'ler makineye dayalı üretimden daha çok iş gücüne dayalı üretim gerçekleştirdikleri için daha kısa vadede değişime ayak uydurabileceklerdir. Ayrıca KOBİ'lerin müşterileri olan yakın ilişkileri ve pazarı daha yakından takip edebilmeleri (Ay, 2008:2); hem müşterilerin değişen ihtiyaçlarını fark edip buna daha hızla cevap verebilmelerini sağlamakta, hem de üretecekleri yeni ürünleri pazar koşullarına daha uygun üretebilmelerini sağlamaktadır.

KOBİ'lerin ekonomilerdeki bir diğer önemi de, istihdama olan katkılarıdır. 2002 yılında gerçekleştirilen "Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı" verilerine göre Türkiye'de KOBİ'lerin toplam işletmeler içindeki payı %99,89'a ulaşmıştır. KOBİ'lerin istihdama toplam katkıları da %53 dolaylarındadır (Şimşek, 2002: 17). Az gelişmiş bölgelerde bulunan KOBİ'ler de istihdama katkı sağlayarak iç göçün önlenmesine ve bölgeler arası dengesizliğin giderilmesine katkı sağlamaktadırlar (Yılmaz, 2004: 2).

Kısaca değişimi fark edebilmeleri, değişim karşısında esnek olabilmeleri ve değişime kısa vadede cevap verebilmeleri, KOBİ'leri, piyasa ekonomisinin temel dinamiği yapmaktadır (Yılmaz, 2004: 2).

2. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN YAŞADIĞI YAPISAL SORUNLAR

KOBİ'lerin 2002 yılı verilerine göre Türkiye'deki toplam işletmeler içindeki payı ve istihdama olan katkıları gibi sayısal üstünlüklerine bakıldığında yaratılan katma değere de katkılarının yüksek olması beklenmektedir. Ancak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2002 yılında yapmış olduğu genel sanayi iş yeri sayımı sonuçlarına bakacak olursak KOBİ'lerin katma değere olan

katkılarının, %38 gibi düşük bir seviyede olduğu görülmektedir (Şimşek, 2002: 17). KOBİ'ler toplam istihdamın %50'sini karşılıyor olmalarına rağmen yaratılan katma değerdeki paylarının düşüklüğü, KOBİ'lerin emek yoğun çalışmalarına ve sermaye yetersizlikleri nedeniyle teknolojilerini yenileyememeleri ile açıklanabilir (Ay, 2008: 5). Ayrıca KOBİ'lerin daha çok baba mesleğine devam eden ve/veya çıraklıktan yetişme, teorik bilgidan çok teknik bilgi ile donanmış, kişilerce hem yönetilip hem de aynı kişilerin üretime katılması gibi durumlar nedeniyle bu işletmelerin önemli bir sorunu olan yönetim sorununu ortaya çıkarmaktadır.

KOBİ'lerin karşılaştıkları yönetim sorunları ise; yönetim ve yönetici sorunları, nitelikli personel eksikliği, işletme sahiplerinin teknik kökenli olması, yöneticilerin ve personelin eğitim noksanlığı, yeterince uzmanlaşmama, enformasyon (bilgi) eksikliği, idari ve teknik danışmanlığın olmaması, rehberlik hizmetlerinden yoksunluk ve yetersiz örgütlenme şeklinde sıralamak mümkündür (Özgen ve Doğan, 1998: 4). Finansman, pazarlama, üretim gibi işletme fonksiyonları bir işletmenin can damarları olarak görev almaktadırlar. Bu fonksiyonların sağlıklı işlemesi ancak etkili bir yönetimle mümkündür. Etkili bir yönetim içinse eğitilmiş, bulunduğu iş kolu hakkında bilgi sahibi, fırsatları görüp değerlendirebilen, değişime açık bir yöneticiye ihtiyaç vardır.

Ancak günümüzün KOBİ'lerini incelediğimizde, kurulan işletmelerin çoğunluğunun aile işletmesi olması ya da çok kazandıran iş olarak görülen iş kollarına bilgisizce girilmesi eğitimsiz ve deneyimsiz yöneticileri olan KOBİ'leri ortaya çıkartmaktadır. Aynı zamanda bu işletmelerde girişimci, yönetici ve mülkiyet sahibi aynı kişi yani işletme sahibi olmaktadır (Özgen ve Doğan, 1998: 2). Bunun bir sonucu olarak da girişimci işletme faaliyetlerine doğrudan katılmaktadır. Yani girişimci hem hammadde temini, finansman ihtiyacı, pazarlama çabaları gibi konularla ilgilenmekte, banka, vergi, sigorta işlemleriyle uğraşmakta, hem de, iş görenlerle birlikte üretime katılmaktadır. Ancak işletme ölçeği büyüdükçe bütün işlemlerle bizzat ilgilenmesi güçleşmektedir (Oktay ve Güney, 2002:4). Ancak çoğu zaman maddi nedenler ve yönetimi başka birine devretmekten kaçınma isteğinden dolayı eğitilmiş yönetici arayışına gitmemektedirler (Özgen ve Doğan, 1998: 2). Bu durumlar da KOBİ niteliğindeki işletmelerin büyüyememesinde ki önemli problemlerden biridir.

Ayrıca, yöneticilerin işletme yönetimi konusunda eğitimsiz olması, fon kaynaklarını etkili kullanamaması, değişim karşısında işletmenin izlemesi gereken yönün tayin edilememesi, sonuç olarak fırsatların iyi değerlendirilemeyip kaçırılmasını ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye'deki KOBİ'ler incelendiğinde, bu KOBİ'lerin çoğunluğunun aile işletmesi, çıraklıktan yetişen kişilerin kurdukları işletmeler ve bir kısmının da çok kazandıran iş kolu olarak herhangi bir ön çalışma veya ön araştırma yapılmadan sadece maddi imkanlarını kullanarak kurdukları işletmeler olduğu

görülmüştür. Şırnak ili üzerinde yapmış olduğumuz çalışmada da bu durumların varlığı ortaya konmuştur.

3. ŞIRNAK İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN KOBİ'LERİN YAPISINI İNCELEMeye YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASININ ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmada Şırnak ili, Silopi ve Cizre ilçelerinde faaliyet gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin genel itibariyle demografik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Demografik özelliklerinden yola çıkılarak da Şırnak ilindeki KOBİ'lerin sorunlarına değinilmiştir. Çalışmanın sadece bu üç yerleşim yerinde yapılmasının sebebi söz konusu KOBİ niteliğindeki işletmelerin sadece bu yerlerde faaliyet göstermesidir. 56 adet işletme ziyaret edilmiş ve yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır.

Günümüz ekonomisinde KOBİ'lerin yeri ve önemi tartışılmaz boyutlardadır. Tüm dünya ülkelerinde KOBİ'lerin mevcut işletmeler içindeki paylarına bakıldığında bu durum çok rahat bir şekilde görülmektedir. Ancak ekonominin iskeletini oluşturan KOBİ'lerin birçok açıdan sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların neler olduğunu öğrenebilmek için ilk olarak mevcut KOBİ'lerin durumlarına her açıdan bakmak gerekmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada Şırnak ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin genel yapısı ortaya çıkarılarak mevcut durum yorumlanmaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

3.2.1. İşletme Sahiplerinin Eğitim Durumu

Yapılan çalışmada, işletme sahiplerine eğitim durumları sorulmuştur. 21 (% 37,5) işletme sahibinin düz lise mezunu olduğu görülmektedir. İkinci olarak 17 (% 30,4) işletme sahibi de ilkokul mezunudur. Ortaokul mezunu işletme sahibi 13 (23,2) iken üniversite mezunu işletme sahibi 3 (% 5,4) kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1 işletme sahibinin meslek/teknik lise ve yine 1 işletme sahibinin de lisansüstü mezunu olduğu çıkan sonuçlar arasındadır. Düz lise, ilkokul ve ortaokul mezunlarının fazla olduğu bir tablo görülmektedir. Lisans ve lisansüstü mezunlarının çok az olması bu bölgedeki beyin göçünü akla getirmektedir. Söz konusu kişiler bu bölgedeki güvenlik sorunlarından dolayı ya da sosyal imkanların yetersiz olması nedeniyle eğitimlerini aldıktan sonra geri dönüş yapmamaktadırlar. Daha iyi iş imkanları olan yerlerde kalmayı tercih etmektedirler. Bu da bu bölgedeki eğitimli girişimcilerin olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla bölgenin ihtiyacı uzmanlaşmış, eğitimli girişimcilerdir. Yeni kurulan Şırnak Üniversitesinin bir parça da olsa bu görevi yerine getireceği düşünülmektedir.

Tablo 1: İşletme Sahiplerinin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	N	%
Lisansüstü	1	1,8
Üniversite	3	5,4
Meslek/Teknik Lise	1	1,8
Düz Lise	21	37,5
Ortaokul	13	23,2
İlkokul	17	30,4
Toplam	56	100

3.2.2. İşletmelerin Kurulma Şekilleri

Söz konusu işletmelerin kuruluş şekillerine bakıldığında, 15 (%26,8) işletmenin ortaklık yaparak kurulduğu çıkan sonuçlar arasındadır. 10 (%17,9) işletme ise baba mesleği sebebiyle bu işe devam ettiklerini belirtmiştir. 3 (% 5,4) adet işletme çıraklıktan yetiştiklerini söylemiştir. Ancak 2 (%3,6) işletme kurduğu işin eğitimini almıştır. Geri kalan 26 (%46,4) işletme de diğer cevabını vermiştir. Eğitim alarak iş kuran işletme sahibi sayısı oldukça azdır. Bunun sebebi eğitim alan kişiler için başka bölgelerde iş kurma fikrinin daha cazip gelmesidir. Kalifiye işgücünün olmaması ve kişilerin değişen şartlara güvenmemesi bölgeye yatırımı engellemektedir. Ayrıca diğer seçeneğinin ise oldukça fazla çıktığı görülmektedir. Kişilerin gözlemler yoluyla popüler olan meslekleri tercih ettikleri bunu sebebi olarak gösterilebilir.

Tablo 2: İşletmelerin Kurulma Şekli

İş kurma şekli	N	%
Baba Mesleği	10	17,9
Ortaklık Yapararak	15	26,8
Eğitimini Alarak	2	3,6
Çıraklıktan Yetişme	3	5,4
Diğer	26	46,4
Toplam	56	100

3.2.3. İşletmelerin Hukuki Yapısı

Araştırmaya katılan işletmelerdeki hukuki yapıya bakıldığında, 50 (%89,3) adet işletmenin limited şirket şeklinde kurulduğu görülmektedir. Limited şirketlerin kuruluş kolaylığının olması bu tür şirketlerin kurulmasında en önemli etkidir. Aynı zamanda bu bölgedeki işletmelerin kamu ihalelerine girebilmek adına en fazla limited şirketi tercih ettikleri söylenebilir. 5 (% 8,9) işletme ise şahıs işletmesidir. Ancak 1 (%1,8) işletme anonim şirket şeklinde kurulmuştur. Söz konusu bölgede sermaye yetersizliğinden dolayı anonim şirketin kurulma sayısının çok az kurulduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3: İşletmelerin Hukuki Yapısı

İşletmelerin Hukuki Yapısı	N	%
Anonim Şirket	1	1,8
Limited Şirket	50	89,3
Şahıs İşletmesi	5	8,9
Toplam	56	100

3.2.4. İşletmelerdeki Çalışan Sayıları

Söz konusu işletmelerdeki çalışan sayısı, en fazla 45 işletmeyle 1-9 kişi arasında işçi çalıştıran işletmelerdir. İkinci sırada 10-49 kişi arasında işçi çalıştıran işletmeler yer almaktadır. 1 işletme ise 50-99 kişi arasında işçi çalıştırmaktadır. Dolayısıyla bu bölgede en fazla 1 ile 99 sayıları arasında işçi çalıştırılmakta olup, daha fazla işçi çalıştıran işletme mevcut değildir. Çalışan sayısının en çok 1-9 kişi olması işletmelerin büyük çoğunluğunun mikro ölçekli işletme olduğunu göstermektedir. Ancak bu bölgede çalışan sayısında kayıt dışı istihdamın da olabileceği unutulmamalıdır.

Tablo 4: Çalışan Sayısı

Çalışan Sayısı	N	%
1-9 kişi	45	80,4
10-49 kişi	10	17,9
50-99 kişi	1	1,8
Toplam	56	100

3.2.5. Anketi Dolduranın İşletmedeki Statüsü

Söz konusu işletmelerdeki anketi dolduranın statüsüne bakıldığında, 51 (%91,1) işletmenin anketini işletme sahibinin doldurduğu görülmektedir. Bu da yapılan çalışmada doğrudan gerçek bilgilere ulaşıldığının göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 4 (%7,1) işletmede ise diğer kişiler tarafından anketin doldurulduğu ortaya çıkmıştır. Diğer kişilerden kasıt işletmede çalışan herhangi bir kişidir. Ancak 1 (%1,8) işletmede genel müdürün anketteki soruları cevapladığı çıkan sonuçlar arasındadır.

Tablo 5: Anketi Dolduranın İşletmedeki Statüsü

Anketi Dolduranın İşletmedeki Statüsü	N	%
İşletme Sahibi	51	91,1
Genel Müdür	1	1,8
Diğer	4	7,1
Toplam	56	100

3.2.6. İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu Sektör

Şırnak ilinde faaliyet gösteren ve örnekleme alınan işletmelerin faaliyette bulunduğu alanlara baktığımızda, 30 (% 53,6) işletmenin ulaştırma, haberleşme, depolama, taşıma alanında çalıştığı görülmektedir. Böyle bir sonucun çıkması muhtemeldir. Çünkü ilin sınır bölgesinde olması ve sınır ticaretinin yapılması en fazla ulaşım alanı ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. 4(%7,1) işletme dokuma, giyim, konfeksiyon, tekstil alanında, yine 4 (% 7,1) işletme inşaat ve bayındırlık alanında faaliyet göstermektedir. Gıda, içki tütün ve kağıt, basım, matbaa, ambalaj alanlarında faaliyet gösteren 2'şer (%3,6) işletmenin olduğu görülmektedir. Kimya, petrol, plastik, kauçuk sektöründe 1 (% 1,8) işletme, taş ve toprağa dayalı alanında faaliyet gösteren 1 (%1,8) işletme, metal eşya ve elektronik alanında 1 (% 1,8) işletme, toptan ve perakende ticaret, otel, lokanta sektöründe 1 (% 1,8) işletme yer almaktadır. 10 işletme ise diğer cevabını vermiştir. Bu işletmelerin ise, kırtasiye, madencilik, iletişim, otomotiv sektörlerinde yer alan işletmeler olduğu verilen bilgiler arasında yer almaktadır. Bölgede üretim işletmesinin yok denecek kadar az olması, sektörlerin hizmet sektörüne yoğunlaşmasına neden olduğu görülmektedir.

Tablo 6: İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu Sektörler

Faaliyette Bulunduğu Sektör		
Gıda, içki, tütün	2	3,6
Dokuma, giyim, konfeksiyon, tekstil	4	7,1
Kimya, petrol, plastik, kauçuk	1	1,8
Taş ve toprağa dayalı	1	1,8
Metal eşya, elektronik	1	1,8
Kağıt, basım, matbaa, ambalaj	2	3,6
İnşaat, bayındırlık	4	7,1
Toptan ve perakende ticaret, otel, lokanta	1	1,8
Ulaştırma, haberleşme, depolama, taşıma	30	53,6
Diğer	10	17,9
Toplam	56	100

3.2.7. İşletmelerin Faaliyet Türü

Çalışmadaki işletmelere faaliyet türleri sorulduğunda, 32 işletmenin hizmet işletmesi olduğu görülmektedir, zaten faaliyette buldukları sektörde en fazla işletmenin ulaştırma alanında olduğu çıkan sonuçlar arasındaydı. 20 (%35,7) adet işletmenin ticaret işletmesi olduğu ve ancak 2 (% 3,6) tane işletmenin üretim işletmesi olduğu görülmektedir. Başta da söylendiği gibi bölgenin kişilere güven vermemesi, eğitilmiş girişimcilerin bulunmaması, alt yapı sorunları, hammaddeye olan uzaklık, ulaşım olanaklarının kötü olması, sermaye yetersizliği, yeterli teşviklerin verilmemesi gibi nedenlerden dolayı bölgede üretim işletmeleri yok denecek kadar azdır.

Üretim işletmelerinin durumuna bir başka açıdan bakacak olursak, bölgedeki tarım arazilerinin sınırlı olması da bir neden olarak gösterilebilir. Ancak en önemli etken de ilin sınır il olması sınır ticareti yapılmasını olanaklı kılmıştır. Dolayısıyla da hizmetler sektörü gelişme göstermiştir.

Tablo 7: İşletmelerin Faaliyet Türü

İşletmenin Faaliyet Türü	N	%
Üretim işletmesi	2	3,6
Ticaret İşletmesi	20	35,7
Hizmet İşletmesi	32	57,1
Diğer	2	3,6
Toplam	56	100

3.2.8. İşletmelerin Faaliyet Süresi

İşletmelerin faaliyet sürelerine bakıldığında, 22 (% 39,3) işletmenin 6 ile 10 yıl yaş aralığında olduğu, 21 (%37,5) işletmenin 1 ile 5 yıl yaş aralığında olduğu ortaya çıkmıştır. 11 (%19,6) işletmenin ise 11 ile 15 yıl yaş aralığında olduğu çıkan sonuçlar arasındadır. Sadece 2 işletmenin 21 (% 3,6) yıldan beri faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda, Şırnak ilinde faaliyet gösteren işletmelerin çoğunluğu 10 yaşında ve 10 yaşın altında olan işletmelerdir. İşletmelerin yaklaşık % 77'sinin 10 yaş altında olması işletme ömürlerinin kısa olduğunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletmelerin uzun dönem varlığını sürdürmesi, işletmeyi yönetenlerin tecrübesine, bilgisine ve tabii ki en önemlisi yöredeki şartlara bağlıdır.

Tablo 8: İşletmelerin Faaliyet Süresi

Şirketin Faaliyet Süresi	N	%
1-5 Yıl	21	37,5
6-10 Yıl	22	39,3
11-15 Yıl	11	19,6
21 Yıl ve Üzeri	2	3,6
Toplam	56	100

3.2.9. İşletmeleri Yönetenler

Yapılan çalışmada, 50 işletmenin işletme sahibi tarafından yönetildiği ortaya çıkmıştır. Çıkan bu sonuçtan geleneksel işletme anlayışının devam ettiğini anlaşılmaktadır. Aynı zamanda işletmelerin büyük bölümünün mikro ölçekli olması da işletmelerin işletme sahipleri tarafından yönetilmesine neden olmaktadır. 4 işletmenin aile ve işletme sahipleri tarafından yönetildiği görülmektedir. 1 işletmenin aile, 1 işletmenin ise diğer bir üçüncü kişi

tarafından yönetildiği çıkan sonuçlar arasındadır. Bu bağlamda 1 işletmeyi dışarıdan, tecrübeli bir kişinin yönettiği söylenebilir. İşletmelerin işletme sahipleri tarafından yönetilmesi, işletmelerin dışarıya kapalı, gelişimi ve değişimi pek kabul etmeyen yapıda olmalarına neden olmaktadır. Bu da günümüz koşullarında işletmelerin rekabet edebilme ve dolayısıyla faaliyetlerini sürdürebilme olanaklarını kısıtlamaktadır.

Tablo 9: İşletme Kimler Tarafından Yönetiliyor

İşletme Kim Tarafından Yönetiliyor	N	%
İşletme Sahipleri	50	89,3
Aile	1	1,8
Diğer	1	1,8
Aile ve İşletme Sahibi	4	7.1
Toplam	56	100

3.2.10. İşletmenin İhracat Durumu

Şırnak ilinde faaliyet gösteren işletmelerden aldığımız örnekleme 23 işletmenin ihracat yaptığını, 33 işletmenin de ihracat yapmadığını yapılan analiz sonucundan görmekteyiz. Örnekleme içinde Silopi ilçesinin de yer alması 23 işletmenin ihracat yaptığını doğrular niteliktedir. İlçenin sınırdaki olması ihracatın en fazla burada olduğunun göstergesidir.

Tablo 10: İhracat Durumu

İhracat Durumu	N	%
İhracat Yapan	23	41,07
İhracat Yapmayan	33	58,92

3.2.11. İhracat Yapan İşletmelerin 2009 Yılındaki Durumları

7 işletmenin 51 bin TL ile 150 bin TL arasında, yine 7 işletmenin 151 bin TL ile 25 bin TL arasında ihracat yaptığı göze çarpmaktadır. 5 işletmenin 750 bin TL'den fazla ihracat yaptığı ortaya çıkmıştır. 4 işletmenin de 50 bin TL ye kadar ihracat yaptığı çıkan sonuçlar arasındadır. İhracat yapan işletmelerin büyük bir bölümü 50 bin TL ile 250 bin TL arasında işlem gerçekleştirmektedir. Bu rakam oldukça azdır. Bu işletmeler genellikle küçük işletme oldukları ve daha çok tüketim maddelerinin ihracatını gerçekleştirdiklerinden dolayı böyle

rakamların çıkması muhtemeldir. Büyük ölçekli üretim işletmelerinin kurulması bölge için çok gereklidir ki bu aynı zamanda istihdam sorununun çözümüne de katkı sağlayabilecektir.

Tablo 11: İhracat Yapan İşletmelerin 2009 Yılındaki Durumları

İhracat Yapan İşletmelerin 2009 Yılı Durumu	N	%
0-50 Bin TL	4	17,39
51-150 Bin TL	7	30,43
151-250 Bin TL	7	30,43
751 Bin ve Üzeri	5	21,73
Toplam	23	100

3.2.12. 2009 Toplam Varlıkları

Şırnak ilinde faaliyet gösteren işletmelerden seçilen 56 adet örneklem üzerinde yapılan çalışmada, 13 işletmenin en fazla 25 bin TL varlığının olduğunu, 11 işletmenin 26 ile 75 bin TL arasında varlığının olduğunu, yine 13 işletmenin 76 bin ile 150 bin TL arasında varlığının olduğunu, 3 işletmenin 151 bin ile 250 bin TL arasında varlığının olduğunu görülmektedir. 14 işletmenin ise 251 bin TL den daha fazla varlığa sahip olduğu çıkan sonuçlar arasındadır. Ankete katılan işletmelerin hemen hemen % 66'sının 0 ile 150 bin TL arasında varlığa sahip olduğu görülmektedir. Küçük yapıda işletme olmaları bu çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Tablo 12: 2009 Yılı Toplam Varlıkları

2009 Yılı Toplam Varlıkları	N	%
0-25 Bin TL	13	23,2
26-75 Bin TL	11	19,6
76-150 Bin TL	13	23,2
151-250 Bin TL	3	5,4
251 Bin ve Üzeri	14	25,0

3.2.13. İşletmelerin Kullandığı Krediler

İşletmelerin 23 adetinin banka kredisi kullandığı görülmektedir. 12 işletme de ticari kredi kullanmaktadır. 5 işletme ise yeni ortaklardan elde edilen fonlar ile kendine fon sağlamaktadır. Ancak 1 işletme finansal kiralama yöntemini kullanmaktadır. Söz konusu işletmelerde risk sermayesi ve factoring şeklindeki finansman modelleri kullanılmamaktadır. Bu bağlamda işletmelerin modern finans anlayışının gerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 13: İşletmelerin Kullandığı Krediler

Kredi kullanan İşletmelerin Kredi Türleri	N	%
Ticari Krediler	12	29,26
Banka Kredileri	23	56,09
Finansal Kiralama	1	2,43
Risk Sermayesi	-	-
Factoring	-	-
Yeni Ortaklardan Elde Edilen Fonlar	5	12,19

3.2.14. İşlemelerin 2009 Yılı Satışları

İşletmelerin 2009 yılındaki satışlarına bakıldığında, 27 (% 48,2) işletmenin 100 bin TL ye kadar satış yaptığı görülmektedir. 15 (%26,8) işletme 101 bin ile 250 bin TL arasında satış yaparken, 6 (%10,7) işletme 251 bin ve 500 bin TL arasında satış yapmaktadır. 1 milyon TL üzerinde satış yapan 5 (% 8,9) işletme mevcuttur. 3 (%5,4) işletme ise 501 bin TL ile 1 Milyon TL arasında satış yapmaktadır. İşletmelerin yaklaşık % 74 'ü 0 ile 250 bin TL arasında satış yapmaktadır. Satışların daha da artırılması için yöneticilerin eğitilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 14: İşletmenin 2009 Yılı Satışları

İşletmenin 2009 Yılı Satışları	N	%
0-100 Bin TL	27	48,2
101 Bin-250 Bin TL	15	26,8
251 Bin-500 Bin TL	6	10,7
501 Bin-1 Milyon TL	3	5,4
1 Milyon TL ve Üzeri	5	8,9
Toplam	56	100

3.2.15. İşletmelerin Fon Kaynakları

Söz konusu işletmelerin 12 adedi sadece kredi kullanmaktadır. 15 işletme yalnızca öz kaynakla finanse olurken, 12 işletme de akraba arkadaşan borç alarak fon yaratmaktadır. Hem kredi kullanan hem de öz kaynakla finanse olan 2 işletme mevcut iken, hem kredi kullanan hem de akraba arkadaşan borç alan işletme sayısı 9 tanedir. Öz kaynakla finansman olan ve akraba arkadaşan borç alan işletme sayısı da 2 adettir. Her üçünü birden kullanan işletmelerin sayısı ise 4 tür. Bu bağlamda, 27 (% 48,21) işletme kredi kullanarak, 23 (% 41,07) işletme sadece öz kaynakla, 27 (% 48,21) işletme de akraba ve arkadaşan borç alarak finanse olmaktadır. Söz konusu işletmelerde kredi kullanımı yüksek görünmesine rağmen kredi türleri mikro ölçekte kalmaktadır. Yani işletmeler belki de sadece kriz dönemlerinde ya da borçlarını ödeyememe durumlarında kredilere başvurmaktadır. Yatırım için kredi talep eden işletme sahibi azdır. Aynı zamanda bu tarz talepler olduğunda teminat engeline takılmaktadır ve krediler kısa vadeli olmakla birlikte işletme sahipleri için bir takım yasal ve bürokratik zorluklar taşımaktadır. Bu da kredi almanın zorluğunu ortaya çıkarmaktadır.

İşletmelerin öz kaynakla finanse olan sayısı da az değildir. Bu tür işletmeler sadece kendi olanaklarıyla faaliyetlerine devam etmeyi tercih eden, risk almayı sevmeyen işletmelerdir.

Bölgenin vermiş olduğu özellik sebebiyle de arkadaş ve akrabadan borç alma geleneği hala devam etmektedir.

Tablo 15: İşletmenin Fon Kaynakları

İşletmenin Fon Kaynakları	N	%
Kredi Kullanarak	27	48,21
Sadece Öz kaynakla	23	41,07
Akraba Arkadaştan Borç Alarak	27	48,21

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Silopi, Cizre ilçeleri ve Şırnak merkezde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yapısı ve genel demografik özellikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. 56 adet işletme ziyaret edilmiş ve yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu işletmelere ait analiz sonuçları ise şöyledir.

Şırnak ilinde faaliyet gösteren işletmelerin -seçilen örnekleme göre-, mikro ölçekli, uzman yöneticilerin olmadığı daha çok işletme sahipleri tarafından yönetilen, limited şirketler şeklinde olduğu görülmektedir. Uzman kişilerin olmaması Şırnak ilinde yüksek eğitim olanaklarının olmaması ya da eğitimini

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Şimşek, M. (2002), “*Ekonomilerin Lokomotifi KOBİ’lerin Olmazsa Olmazları*”, Alfa Yayınları, 1. Basım, İstanbul, Ağustos 2002.
- Tikici, M. ve Diğerleri (2009), “*Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*”, Nobel Yayınları, 1. Basım, Ankara, Mart 2009.

DERGİLER

- Ay, S. (2008), “**Türkiye’deki KOBİ’lerin Finansman Sorunları**”, *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi (e-dergi)*, [http://:www.paradoks.org](http://www.paradoks.org), Yıl: 4, Sayı:1.
- Darıcı, B. ve Coşkun, D. **Şırnak İlinde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Boy İşletmeler ve Finansal Yönetim Uygulamaları**, *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu*, 14-16 Mayıs 2010, Şırnak.
- Gümüştekin, G.E., (2005), “**KOBİ Niteliğindeki Aile İşletmelerinin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Kütahya Seramik Sanayi Örneği**”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1.
- KOSGEB (2003), “**KOBİ Ekonomisi (Tarihi Gelişimi)**”, *Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü*, Aralık 2003, Ankara.
- KOSGEB (2005), “**2002 Yılı Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı İmalat Sanayi Değerlendirmesi**”, *Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü*, Ankara Şubat 2005.
- Oktay, E. ve Güney, A. (2002), “**Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri**”, *21. y.y.’da KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*, Doğu Akdeniz Üniversitesi K.K.T.C.
- Özgen, H. ve Doğan, S. (1998), “**Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Uluslar arası Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Temel Yönetim Sorunları**”, *Dış Ticaret Dergisi*, Yıl:3, Sayı:9.
- Serinkan, C. ve Cabar, H. (2008), “**KOBİ’lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Denizli’deki Tekstil İşletmelerinde Bir Araştırma.**”, *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı: 1, Cilt: 5.
- Yılmaz, B. (2004), “**KOBİ’lerin Finansman Sorunlarına Bir Çözüm Önerisi: Risk Sermayesi Modeli**”, *Dış Ticaret Dergisi, DTM Yayını*, Yıl:9, Sayı:33, Ankara.

